

Eduskunnan lakivaliokunnalle

Lakimiesliiton lausunto lakivaliokunnalle rikoslain 25 luvun 9 §:n muuttamisesta

Suomen Lakimiesliitto kiittää lakivaliokuntaa mahdollisuudesta lausua hallituksen esityksestä rikoslain 25 luvun 9 §:n muuttamisesta (HE 226/2020 vp).

Virkamiesten ja muiden oikeudenhoidon parissa työskentelevien sekä esimerkiksi toimittajien ja tutkijoiden uhkailu ja maalittaminen ovat kasvava ongelma, johon tulee kyetä puuttumaan voimakkaasti ja nopealla aikataululla lainsäädännön keinoin. Siten nyt kysymyksessä oleva hallituksen esitys on siinänsä kannatettava ja oikea suuntainen. Maalittamisen torjuntakeinona esitys on kuitenkin vielä täysin riittämätön.

Hallituksen esityksessä syyteoikeus on ulotettu kattamaan kaikki tapaukset, joissa laitton uhkaus kohdistuu henkilöön hänen työtehtävänsä vuoksi (pl. tapaukset, joissa rikosentekijä kuuluu työpaikan henkilöstöön). Tämä on hyvä linjaus, sillä syyteoikeuden rajaaminen tiettyihin tehtäviin tai esimerkiksi virkaan olisi liian suppeaa, tai vaihtoehtoisesti tyhjentävän listan laatiminen tuottaisi uusia ongelmia.

Lakimiesliitto kannattaa myös julkisen luottamustehtävän ottamista mukaan 2 momenttiin. Tällöin laki suojaisi myös poliittisten toimijoiden sanan- ja toiminnanvapautta.

Tässä yhteydessä olisi syytä muuttaa myös virkamiehen väkivaltaista vastustamista koskevaa rikoslain 16 luvun 1 §:ää siten, että julkisen vallan käyttöä sisältävän virkatoimen kostaminen (kohta 3) kattaisi väkivallan käyttämisen lisäksi myös sillä uhkaamisen.

Hallituksen esityksen esteellisyyttä koskevat perustelut jäävät vajaiksi. Niissä ei oteta kantaa siihen, miten ehdotettu säännös vaikuttaa laittoman uhkauksen kohteena olevan henkilön esteellisyyteen. Esityksessä ei myöskään oteta kantaa palveluntarjoajan vastuuseen sen hallinnoimalla alustalla julkaistujen uhkausten osalta. Uhkailu ja häirintä tapahtuvat usein juuri sosiaalisen median välityksellä, joten myös tähän seikkaan tulisi lainsäädännössä kiinnittää huomiota.

Lakimiesliitto on jo pitkään vaatinut toimia maalittamisen kriminalisoimiseksi. Samaa ovat vaatineet muutkin oikeudenhoidon alalla toimivat järjestöt. Keinoiksi on esitetty esimerkiksi erilaisten rikosten muuttamista asianomistajarikoksista virallisen syytteen alaisiksi sellaisissa tapauksissa, joissa ne kohdistuvat esimerkiksi tuomareihin, syyttäjiin tai muihin virkamiehiin.

Maalittamisella tarkoitetaan järjestelmällistä ja joukkoistettua toimintaa, jossa maalittamisen kohteena olevasta henkilöstä tai hänen läheisistään etsitään eri lähteistä tietoja, joita eri tavoin hyödyntämällä pyritään mustamaalaamaan kohdehenkilöä sekä vaikuttamaan epäasiallisesti kohdehenkilön toimintaan. Vaikka maalittaminen kohdistuu yksittäiseen henkilöön, maalittamisella pyritään laajemmin vaikuttamaan koko demokraattiseen yhteiskuntaan, oikeusjärjestelmään ja lainkäyttöön.

Lakimiesliitto on tyytyväinen siitä, että huoleen on nyt jossain määrin nyt tartuttu. Samalla tulee kuitenkin muistaa, että laitton uhkaus on vain yksi niistä rikosnimikkeistä, joiden tunnusmerkistöön maalittaminen voi tapauskohtaisesti liittyä. Vastaava uudistus asianomistajarikosten virallisen syytteen alaiseksi muuttamiseksi tulisi toteuttaa myös esimerkiksi kunnianloukkausta ja yksityiselämää loukkavaa tiedon levittämistä koskevien rikosten kohdalla.

Erityisesti julkista palvelutehtävää – olipa kyse viranomaistoiminnasta tai esimerkiksi tieteellisestä tutkimuksesta taikka tiedonvälityksestä – tulee voida suorittaa ilman pelkoa painostamisen tai muun epäasiallisen vaikuttamisen kohteeksi joutumisesta. Kun kyse on asianomistajarikoksista, niiden kohteeksi joutunut henkilö on pakotettu käyttämään tarpeettomasti aikaa ja energiaa pelkästään sen pohtimiseen, kannattaako hänen ajaa asiaansa oikeudessa. Näin on erityisesti sellaisissa tapauksissa, joissa hän tulisi välittömästi esteelliseksi suorittamaan työtehtäviään. Tämä voikin toimia rikoksentekijän varsinaisena motiivina toiminnan takana.

Tiivistetysti voidaan todeta, että nyt kysymyksessä oleva esitys vie lainsäädäntöä oikeaan suuntaan, mutta varsinaiseen maalittamisongelmaan sillä ei vielä kyetä puuttumaan. Lakimiesliitto toivookin, että lakivaliokunta kiinnittää asiaan huomiota, ja että maalittamisen laajempaan kriminalisointiin ja sen tunnusmerkistön määrittelemiseen ryhdytään mitä pikimmiten.

Lakimiesliitto haluaa korostaa, ettei maalittamisen kriminalisoinnissa ole kyse sanan- tai ilmaisuvapauden rajoittamisesta. Rajukaan arvostelu ei ole – eikä saa olla – rangaistavaa, mutta kaikenlaiset yritykset vaikuttaa epäasiallisesti henkilöiden työtehtävien asianmukaiseen suorittamiseen tulee olla tuomitavaa.

Helsingissä 5.2.2021

Suomen Lakimiesliitto – Finlands Juristförbund ry

Marika Valjakka
hallituksen puheenjohtaja

Jore Tilander
toiminnanjohtaja

Lisätiedot:

Oikeuspoliittinen lakimies Janne Hälinen
janne.halinen@lakimiesliitto.fi
+358 44 567 8163